



Sygn. akt III CSK 201/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. B.

przeciwko E. N.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 29 maja 2019 r.,

skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 lutego 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2.700,-
(słownie: dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 3 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanej E. N. na rzecz powódki A. B. kwotę 26.366,99 USD wraz z odsetkami umownymi w wysokości 10% w stosunku rocznym liczonymi od 16 listopada 2009 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony zawarły w dniu 15 listopada 2006 r. umowę pożyczki, na podstawie której powódka pożyczyła pozwanej kwotę 50.000 USD. Pozwana zobowiązała się spłacić tę kwotę wraz z odsetkami do dnia 15 listopada 2009 r. Strony ustaliły, że miesięczna rata spłaty pożyczki będzie wynosiła 1268,13 USD, obejmując kapitał oraz odsetki. Płatności objęte umową miały być płatne w walucie USA. Strony postanowiły, że na wypadek pewnych zdarzeń zobowiązania z umowy stają się natychmiast należne bez wzywania pożyczkobiorcy do zapłaty (niespłacenie kwoty pożyczki, wszczęcie postępowania upadłościowego z udziałem pożyczkobiorcy, niewypłacalność pożyczkobiorcy). Jako prawo właściwe do interpretacji i egzekwowania pożyczki ustalono prawo stanu [...], przy czym pożyczkobiorca wyraził zgodę na podporządkowanie się jurysdykcji dowolnego sądu właściwego z siedzibą w C., [...], na wypadek konieczności podjęcia działań w celu egzekucji należności z umowy.

W związku z niewywiązywaniem się z umowy powódka złożyła w dniu 17 listopada 2009 r. pozew o zapłatę przeciwko E. N. do Sądu Okręgowego Okręgu [...] w stanie [...]. Wyrokiem z 22 lutego 2010 r. sąd ten nakazał pozwanej, aby zapłaciła powódce kwotę 28.438,49 USD, z której kwota 26.366,99 USD stanowiła pozostałą część pożyczki. Pozwana nie podjęła obrony w postępowaniu przed sądem amerykańskim, bowiem przed wydaniem orzeczenia w sprawie o zapłatę, tj. w dniu 11 lutego 2010 r. złożyła do sądu wniosek o ogłoszenie bankructwa, które zostało ogłoszone w dniu 9 czerwca 2010 r. na podstawie przepisów Kodeksu Upadłościowego USA, a wierzytelność powódki wynikająca z umowy pożyczki była nim objęta.

W wyniku ogłoszenia upadłości pozwanej został wydany tzw. „*discharge of debtor*”, tj. zwolnienie dłużnika z długów objętych postępowaniem

upadłościowym. Po złożeniu wniosku o bankructwo E. N. objęta została procedurą ochronną przed wierzycielami, tzw. *automatic stay* - nakazem sądowym zabraniającym wierzycielom dochodzenia należności w czasie toczącego się postępowania o bankructwo.

W wyniku ogłoszenia bankructwa pozwanej, powódka nie mogła wszcząć przeciwko dłużnicze postępowania egzekucyjnego, a w konsekwencji utraciła możliwość zaspokojenia swojej wierzytelności. Na skutek tego złożyła w Sądzie Okręgowym w K. wniosek o stwierdzenie wykonalności w/w orzeczenia sądu amerykańskiego. Uwzględniony w I instancji wniosek, Sąd Apelacyjny na skutek zażalenia pozwanej oddalił. Rozstrzygając w tym zakresie podkreślił, że stwierdzenie wykonalności następuje, jeżeli orzeczenie jest wykonalne w państwie, z którego pochodzi (art. 1150 k.p.c.). Kwestia ta podlegała ocenie z perspektywy prawa amerykańskiego, które przewiduje możliwość oddłużenia generalnie wszystkich długów dłużnika, które istniały w dniu wniesienia sprawy o ogłoszenie upadłości. W świetle tego Sąd ten przyjął, że na terytorium USA nie można egzekwować długów wnioskodawczynie, w tym długu wynikającego z orzeczenia sądu amerykańskiego. Sąd Apelacyjny zakwestionował przy tym twierdzenia powódki, że nie wiedziała ona o toczącym się postępowaniu upadłościowym. Wskazał również, że majątek pozwanej położony w Polsce nie należy do masy upadłości, a zatem bezprzedmiotowa jest jego ochrona wynikająca z przepisów polskiej ustawy. W konkluzji Sąd odwoławczy wskazał, że w kontekście brzmienia art. 1103⁷ pkt 4 k.p.c. jurysdykcja sądu amerykańskiego w sprawie wnioskodawczynie o zwrot pożyczki nie jest wyłączna.

Pozwana w dacie wniesienia pozwu posiadała na terenie Polski majątek w postaci prawa własności dwóch lokali mieszkalnych o nr [X.] i [Y.] w budynku przy ul. K. [...] w K.. W dniu 30 marca 2012 r. pozwana darowała własność tych lokali na rzecz swojej matki K. N.

Sąd Okręgowy zważył, że sprawa z uwagi na posiadany przez pozwaną znaczny majątek na terytorium RP podlegała jurysdykcji sądu polskiego (art. 1103⁷ pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 15 k.p.c.). Z uwagi na fakt, że sporna umowa pożyczki została zawarta pomiędzy dwiema obywatelkami polskimi mającymi miejsce pobytu

w Stanach Zjednoczonych Ameryki, to w sprawie zastosowanie miały przepisy ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. Prawo prywatne międzynarodowe.

W związku z umową pożyczki z dnia 15 listopada 2005 r. strony dokonały wyboru prawa właściwego do jego interpretacji i egzekwowania wskazując prawo stanu [...]. Mając to na uwadze powódka musiała udowodnić istnienie umowy, wykonanie jej warunków, naruszenie pozwanego i szkodę powstałą w wyniku tego naruszenia. Sąd Okręgowy uznał za udowodnione, że pozwana zaprzestała spłaty pożyczki oraz fakt, że do ostatecznej spłaty pozostała kwota 26.366,99 USD. Okoliczność ta wynika między innymi z dokumentu urzędowego - wyroku sądu amerykańskiego, a twierdzenia przeciwne nie zostały udowodnione. Nadto nie budziły wątpliwości sądu okoliczności związane z ogłoszeniem bankructwa pozwanej. Sąd Okręgowy wskazał przy tym, że w toku postępowania upadłościowego pozwana nie zgłosiła jako swojego majątku posiadanego w Polsce.

Powódka zakwestionowała na mocy art. 6 p.p.m. możliwość zastosowania przepisów upadłościowych prawa amerykańskiego, jako sprzecznych z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego. W ocenie Sadu Okręgowego nie do pogodzenia z konstytucyjną zasadą państwa prawa byłaby sytuacja, gdyby doszło do uznania, że zwolnienie pozwanej z długu na skutek ogłoszenia bankructwa w USA wywołało również skutek na terytorium RP w sytuacji, gdy posiadała ona znaczny majątek w Polsce, którego nie wykazała w swoim wniosku o ogłoszenie bankructwa, uzyskując dzięki temu całkowite umorzenie długów.

Wyrokiem z 16 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny oddalił co do istoty apelację pozwanej. Sąd odwoławczy podkreślił, że syntetyczna kwalifikacja dokonana przez Sąd Okręgowy w pełni uzasadnia ocenę o nietrafności zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego.

Oceniając zarzuty materialnoprawne uznano je za trafne o tyle, o ile skarżąca kwestionowała prawidłowość oparcia rozstrzygnięcia Sądu I instancji na przepisie art. 6 p.p.m. Pomimo tego, że zdaniem Sądu Apelacyjnego dla oceny jaki skutek wywołuje na terenie Rzeczypospolitej Polskiej wydany na terenie USA wyrok

w sprawie bankructwa pozwanej przepis art. 6 p.p.m. nie znajduje zastosowania, to jednak zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że z dniem 1 lipca 2009 r. zmianie uległ przepis art. 1145 k.p.c. i obecnie orzeczenia sądów państw zagranicznych wydane w sprawach cywilnych podlegają uznaniu z mocy prawa, chyba że istnieją przeszkody określone w art. 1146 k.p.c. Tym samym wywołują one bezpośredni skutek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, bez przeprowadzenia specjalnego postępowania. Z uwagi na fakt, że zmiana ta dotyczy wszystkich tych orzeczeń, które zostały wydane po 1 lipca 2009 r., to wydane na terenie USA w dniu 9 czerwca 2010 r. orzeczenie o bankructwie pozwanej (zwolnienie z długu z odpowiedzialności za dług, w tym dług w stosunku do powódki), wywołuje skutek na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że istnieją przeszkody w jego uznaniu, o których mowa w art. 1146 k.p.c.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego należało odmówić uznania orzeczenia sądu amerykańskiego o bankructwie pozwanej z uwagi na negatywną przesłankę uznania, o której mowa w art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c., albowiem jego uznanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym nie było powodu by odwoływać się do przepisu art. 6 p.p.m., skoro przepis ten dotyczy zastosowania prawa obcego, a przecież Sąd I instancji dla oceny skuteczności orzeczenia sądu amerykańskiego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej prawa obcego nie stosował.

Oceniając to, jaki rezultat wywołało orzeczenie sądu amerykańskiego o upadłości pozwanej i czy ten rezultat jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Apelacyjny zważył, że skutkiem orzeczenia wydanego na terenie USA o upadłości pozwanej jest zwolnienie dłużnika z długów objętych postępowaniem upadłościowym. Ogłoszenie bankructwa spowodowało umorzenie wszystkich zobowiązań pozwanej powstałych przed dniem bankructwa i niedopuszczalność ich dochodzenia. Skoro dług pozwanej w relacji do powódki był objęty tym postępowaniem, to oznacza zwolnienie pozwanej z tego długu w stosunku do powódki. To zaś jest nie do pogodzenia z samą koncepcją instytucji upadłości i zasadami rządzącymi prawem

upadłościowym. Mianowicie upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny. Dłużnik zaś jest niewypłacalny, jeżeli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań z uwagi na brak majątku. Tymczasem w dacie ogłaszania upadłości pozwana posiadała na terenie Rzeczypospolitej Polskiej majątek nieruchomy znacznej wartości w stosunku do długu, w postaci lokalu mieszkalnego nr [Y.] o pow. 48,8 m² położonego w K. przy ul. K. [...] oraz przysługiwało jej prawo żądania zawarcia przyrzeczonej umowy sprzedaży lokalu nr [X.] o pow. 36 m² położonego w K. przy ul. K. [...]. Na marginesie wskazano, iż w dniu 5 stycznia 2012 r. (a zatem 1,5 roku później) pozwana nabyła własność tegoż lokalu. Bez znaczenia pozostaje okoliczność, z jakich powodów powyższego majątku pozwana nie zgłosiła do postępowania upadłościowego toczącego się na terenie USA oraz fakt, że w toku procesu zbyła ten majątek na rzecz matki. Istotnym pozostawało, że w dacie ogłaszania upadłości na terenie USA pozwana posiadała majątek, z którego powódka mogła się zaspokoić. Nadto z materiału sprawy nie wynikało, aby na terenie Polski pozwana miała innych dłużników niż powódka.

W konkluzji rezultatem uznania orzeczenia sądu amerykańskiego jest uznanie za bankruta i umorzenie zobowiązań osoby, która w dacie ogłaszania upadłości posiadała majątek umożliwiający zaspokojenie wierzyciela. Skutki uznania takiego orzeczenia sądu zagranicznego są nie do pogodzenia z nadrzędną zasadą rządzącą prawem upadłościowym, z której wynika, iż upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny.

Nadto Sąd Apelacyjny wskazał, że pozwanej należy zarzucić nadużycie prawa (art. 5 k.c.). Sprzecznym z klauzulą porządku publicznego i uchybieniem praworządności jest udzielenie ochrony osobie, która korzysta z przysługującego jej prawa w sposób niezgodny z jego treścią.

W konsekwencji powyższego odmowa uznania skuteczności orzeczenia sądu amerykańskiego otwierała powódce drogę do dochodzenia należności z tytułu niespłaconej pożyczki na podstawie zapisów zawartej przez strony umowy.

Wywiedzioną skargę kasacyjną, którą zakwestionowano wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, pozwana oparła na podstawach naruszenia prawa materialnego i procesowego:

- art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c. w zw. z art. 491²¹ Prawa upadłościowego poprzez ich błędną wykładnię i zastosowanie oraz przyjęcie, że zastosowanie przepisów prawa obcego przewidującego oddłużenie pozwanej w wyniku zastosowania przepisów Kodeksu Upadłościowego USA – Rozdziału 7 (Chapter 7) stoi w sprzeczności z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, podczas gdy polski porządek prawny również przewiduje analogiczną procedurę oddłużenia odpowiadającą wymienionemu Rozdziałowi 7 a jest ona zawarta w Tytule V części trzeciej Prawa Upadłościowego (uprzednio Prawa Upadłościowego i Naprawczego) – w szczególności art. 491²¹ przewiduje całkowite oddłużenie dłużnika z zadłużenia powstałego przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości,

- art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie, że wymieniony artykuł reguluje kwestię uznania bądź nie uznania orzeczenia upadłości pozwanej na terenie USA, podczas gdy pominięta została okoliczność tego rodzaju, iż strony w zawartej przez siebie umowie zawarły klauzulę zastosowania prawa obcego, tak więc kluczowym w niniejszej sprawie nie jest ocena skuteczności uznania orzeczenia sądu zagranicznego, lecz ocena skuteczności klauzuli wyboru prawa obcego, zawartego w umowie zawartej przez strony w dniu 15 listopada 2005 r.,

- art. 5 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie, że uznanie orzeczenia sądu zagranicznego wskutek wyboru prawa obcego zawartego w umowie z dnia 15 listopada 2005 r. stanowi nadużycie prawa ze strony pozwanej, podczas gdy strony jednomyślnie zawarły stosowną klauzulę w zawartym kontrakcie wybierając do oceny jego skuteczności prawo USA, stanu [...], co powinno zostać uznane za skuteczne.

Uwzględniając powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania,

ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Stanowisko w sprawie na podstawie art. 398⁸ k.p.c. przedstawił Prokurator Generalny, który wyraził pogląd, że skarga kasacyjna nie powinna zostać uwzględniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie i podlega oddaleniu.

1. Zgodnie z art. 1148 § 1 k.p.c., każdy, kto ma w tym interes prawny, może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, czy orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu. Z dniem 1 lipca 2009 r. zmianie uległa treść art. 1145 k.p.c. Wskutek uchwalonej nowelizacji obecnie orzeczenia sądów innych państw wydane w sprawach cywilnych podlegają uznaniu z mocy prawa (automatycznie, *ex lege*), a zatem wywołują skutki w nich określone nie tylko na terytorium własnej jurysdykcji, ale również w Rzeczypospolitej Polskiej bez konieczności prowadzenia odpowiedniego w tym zakresie postępowania (delibacyjnego), chyba że istnieją przeszkody określone w art. 1146 k.p.c.

W konsekwencji bez odrębnego postępowania czy innej procedury uznania orzeczenia te wywołują – co do zasady – bezpośredni skutek na obszarze Rzeczypospolitej, zaś celem art. 1146 k.p.c. jest zapewnienie ochrony polskiego porządku prawnego przed skutkami orzeczeń z nim niezgodnych.

2. Skuteczność orzeczenia sądu innego państwa zależy od spełnienia przesłanek uznania. Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie trafnie przyjął, że na gruncie art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c. orzeczenie sądu amerykańskiego nie może być uznane za skuteczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem nie ma mocy wiążącej. Zgodnie z tym przepisem, statuującym najbardziej ogólną (uniwersalną) przesłankę uznania, orzeczenie sądu innego państwa nie podlega uznaniu, jeżeli uznanie takie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (*ordre public* - klauzula porządku publicznego).

3. Z klauzulą porządku publicznego identyfikowane są podstawowe zasady porządku prawnego (art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c., art. 1206 § 2 pkt 2 k.p.c., art. 1214 § 3 pkt 2 k.p.c.), które odnoszą się do naruszenia fundamentalnych zasad ustroju społeczno-politycznego, to jest zasad konstytucyjnych oraz naczelných zasad rządzących poszczególnymi dziedzinami prawa (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 kwietnia 1985 r., sygn. akt III CRN 58/85, "Nowe Prawo" 1987, nr 11-12, s. 174; 26 lutego 2003 r., sygn. akt II CK 13/03, OSNC 2004, Nr 5, poz. 80; 9 marca 2004 r., sygn. akt I CK 412/03, niepublikowane; 28 marca 2007 r., sygn. akt II CSK 533/06, niepublikowane; wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2018 r., sygn. akt I CSK 609/17, niepublikowane; także postanowienie Sądu Najwyższego PRL z: 21 kwietnia 1978 r., sygn. akt IV CR 65/78, niepublikowane; z piśmiennictwa: M. Sośniak, *Klauzula porządku publicznego w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 1961, s. 177; także np. T. Ereciński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. t. 6, Międzynarodowe postępowanie cywilne; Sąd polubowny (arbitrażowy)*, T. Ereciński, J. Ciszewski, P. Grzegorzczak, K. Weitz (red.), Warszawa 2017, s. 699). W świetle art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c. o sprzeczności uznania można mówić w kilku zakresach – od oceny tego, czy sąd państwa obcego spełnia kryteria sądu w rozumieniu polskich standardów ustrojowych do oceny skutków merytorycznych (materiałnoprawnych) takiego orzeczenia. Zasada *ordre public* oparta na klauzuli generalnej znajduje zastosowanie we wszystkich przypadkach, w których nie można odmówić uznania na podstawie innych, bardziej skonkretyzowanych przesłanek zawartych w art. 1146 k.p.c.

4. Poza dyskusją pozostaje kwestia celów (funkcji) instytucji upadłości i oddłużenia – także w ramach tzw. upadłości konsumenckiej. Nie zasługuje jednak na aprobatę ocena, jakoby na gruncie polskiego porządku prawnego było możliwe skuteczne uchylenie się od spełnienia świadczenia (zaspokojenia wierzytelności) poprzez wykorzystanie instrumentów sądowej ochrony dłużnika uznanego za niewypłacalnego, który okazuje się być nierzetelny lub nieuczciwy, zmierzając w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i nadużywając instytucji cywilnoprawnych celem uchylenia się od zadośćuczynienia spoczywającemu na nim obowiązкови.

5. Uznanie orzeczenia sądu innego państwa, które skutkowałoby umożliwieniem osiągnięcia takiego skutku na terytorium Państwa Polskiego, pozostaje sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku publicznego (odpowiedzialność za długi), a zatem z art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c. Uznanie bowiem naruszałoby podstawowe koncepcje, cele i konstrukcje określonej instytucji prawnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2002 r., sygn. akt I CKN 722/99, „Prokuratura i Prawo” 2002/5/39), w niniejszej sprawie zarówno zasady odpowiedzialności za długi, jak i niewypłacalności dłużnika, tak na gruncie przepisów ogólnych prawa cywilnego, jak i prawa upadłościowego.

6. Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2019 r., poz. 498 z późn. zm.), upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika który stał się niewypłacalny, a zatem utracił zdolność wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych (art. 11 ust. 1). Przesłanką jest bezskuteczność egzekucji skierowanej do majątku dłużnika, zaś w razie istnienia możliwości zaspokojenia należy badać możliwość spieniężenia majątku i spłaty wierzycieli. Reguły te odnoszą się również do postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (art. 491²¹ Prawa upadłościowego). W tym też przypadku chodzi w pierwszej kolejności o zaspokojenie roszczeń wierzycieli – o ile to możliwe - w jak najwyższym możliwym stopniu. Zgodnie z ustawą, sąd umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli jedynie wówczas, gdy osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli (art. 491¹⁶ ust. 1 Prawa upadłościowego). Prawo upadłościowe zakłada rzetelność dłużnika oraz odmawia ochrony tym, którzy są nierzetelni. Ustawa zatem wyklucza uznanie za rzetelnego i podlegającego tym samym ochronie dłużnika, który podejmuje działania mające na celu pokrzywdzenie wierzycieli czy uniemożliwienie ich zaspokojenia mimo istnienia majątku mogącego służyć realizacji tego celu (zob. art. 369 Prawa upadłościowego).

7. Wbrew twierdzeniu skarżącej, w niniejszej sprawie to nie orzeczenie jest oceniane jako sprzeczne z art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c. (jego zasadność, prawidłowość, rzetelność, istnienie bądź brak podstaw prawnych wydania etc.), lecz jego uznanie

oraz ewentualne, z perspektywy zaś przesłanek uznania traktowane jako potencjalne, skutki uznania, w szczególności na gruncie prawa materialnego (co wprost wynika z powołanego przepisu; zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2015 r., sygn. akt III CSK 154/14, OSNC-ZD 2016/2/29). Ocena skutków orzeczenia zagranicznego dokonywana jest dwutorowo – zgodnie z treścią orzeczenia oraz na podstawie przepisu art. 1146 k.p.c. Nie do pogodzenia z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP byłoby przyjęcie dopuszczalności uznania orzeczenia, skutkiem którego byłoby potraktowanie jako osobę niewypłacalną i umorzenie jej długów tego, kto w chwili ogłoszenia upadłości posiada majątek umożliwiający zaspokojenie wierzyciela.

8. W niniejszej sprawie należy zwrócić dodatkowo uwagę na fakt, iż nie można zasadnie twierdzić o sprzeczności zagranicznego orzeczenia albo jego uznania z art. 5 k.c., bowiem przepis ten nie odnosi się do analizowanej materii.

Po pierwsze, nie można odnosić konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego na gruncie Kodeksu cywilnego do oceny działania organów władzy publicznej i wykonywanych przez te organy kompetencji oraz ich skutków. Dotyczy to w szczególności realizacji kompetencji konstytucyjnych i ustawowych przez sądy.

Po drugie, Sąd Najwyższy nie podziela także poglądu, jakoby można było przyjąć konstrukcję „prawa do powołania się” na skuteczność orzeczenia sądu państwa obcego i możliwość dokonania oceny tego rzekomego prawa podmiotowego jako sprzecznego lub zgodnego z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. Konstrukcja uznania na gruncie k.p.c. nie daje podstaw do kreowania tego rodzaju prawa podmiotowego na gruncie Kodeksu cywilnego, lecz co najwyżej jako zarzutu w znaczeniu procesowym (mający jednak odmienną treść, charakter i skutki niż uprawnienie o analogicznej nazwie w prawie cywilnym materialnym), a zatem instytucji o publicznoprawnym charakterze. Już choćby z tego względu do jej oceny nie znajduje zastosowania art. 5 k.c. (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2012 r., sygn. akt II CSK 540/11, niepublikowany; postanowienie Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2011 r., sygn. akt I PK 43/11, niepublikowane; wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2016 r., sygn. akt III UK 76/15, niepublikowany; zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 29 listopada 2005 r.,

sygn. akt III CK 366/05, niepublikowany). Nie wpływa to na ocenę prawidłowości orzeczenia Sądu drugiej instancji w niniejszej sprawie z uwagi na wskazane powyżej ustalenia co do braku zasadności podstawowego zarzutu skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie.

9. Nie ma znaczenia dla oceny prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji okoliczność, iż strony umowy zawartej w dniu 15 listopada 2005 r. dokonały wyboru prawa obcego. Wybór prawa obcego nie obejmuje, wbrew temu, co wynika z twierdzeń skarżącej, wyboru procedury, jaką ma stosować sąd rozpoznający sprawę. Ponadto, podobnie jak w odniesieniu do stosowania art. 1146 k.p.c. nie chodzi o ocenę orzeczenia, lecz jego uznania oraz skutków tego ostatniego z perspektywy porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, tak samo na gruncie prawa prywatnego międzynarodowego wbrew sugestiom skarżącej nie można uznać, że w niniejszej sprawie chodzi o ocenę treści regulacji prawa obcego (Stanów Zjednoczonych Ameryki).

Jedynie jednak na marginesie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 1792), niedopuszczalne jest stosowanie prawa obcego, jeżeli jego stosowanie prowadziłoby do powstania skutków sprzecznych z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Niezależnie od tego, czy w świetle prawa amerykańskiego dopuszczalna jest upadłość (bankructwo) powiązane z umorzeniem zobowiązań przy jednoczesnym istnieniu składników majątku mogących służyć zaspokojeniu wierzytelności, należy uznać, że - podobnie jak wskazano powyżej - nie mogłoby to prowadzić do zastosowania prawa przewidującego takie skutki przez sąd polski właśnie na podstawie art. 7 ustawy - Prawo prywatne międzynarodowe (zob. szeroko: M. Sośniak, *Klauzula porządku publicznego w prawie prywatnym...*, *ibid.*; także T. Ereciński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. t. 6, Międzynarodowe postępowanie cywilne...*, s. 699).

Z przytoczonych względów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz

na podstawie § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).

jw
[aw]